

Skogsbrukselevers syn på möjligheterna inom skogsbranschen

*Forestry students views on the opportunities in the
forest industry*

SANNA KARLSSON

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp

Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet 2022:14

SLU-Skogsmästarskolan

Box 43

739 21 SKINNSKATTEBERG

Tel: 0222-349 50

Skogsbrukselevens syn på möjligheterna inom skogsbranschen

Forestry students views on the opportunities in the forest industry

Sanna Karlsson

Handledare: Carina Sándor, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Staffan Stenhag, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kursansvarig institution: Skogsmästarskolan

Kurskod: EX0938

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2022

Omslagsbild: Hykjeberg mellan Mora och Älvdalen. Foto: Sanna Karlsson

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Serietitel: Examensarbete/SLU, Skogsmästarprogrammet

Delnummer i serien: 2022:14

Nyckelord: Naturbruksprogrammet, skogsbruk, enkätundersökning

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

Sammanfattning

Kompetens behövs inom alla områden i den växande skogsbranschen. Bland annat krävs skickliga skogsmaskinförare och röjare för att bibehålla den skogliga produktionen. Skogsmaskinförare, som riskerar att i framtiden bli ett bristyrke, har hittills inte varit ett yrke som attraherar kvinnor i någon större omfattning. Istället är kvinnorna i högre grad intresserade av att studera vidare efter gymnasiet.

Examensarbetets syfte är att få en överblick av hur elever på gymnasieskolans naturbruksprogram, med skoglig inriktning, ser på arbetsmöjligheterna inom skogsbranschen efter avslutad utbildning. Studien visar även eventuella könsskillnader gällande jobbchanser, yrkesval och studier. Genom att jämföra skolor ges även en överblick av eventuella nationella skillnader gällande jobbchanser. Arbetet utgörs till största del av en enkätundersökning med medverkande elever i årskurs 2 och 3 på fem av landets gymnasieskolor med skogsbruksinriktning. Dessutom har en litteraturstudie genomförts för att få mer fakta kring området.

Enligt studien ser majoriteten av eleverna positivt på möjligheterna inom skogsbranschen och chanserna att få jobb direkt efter gymnasiet. Det finns inga tydliga skillnader mellan skolorna i elevernas syn på jobbchanserna, men däremot ser eleverna med släktingar inom branschen ljusare på möjligheterna att få jobb direkt efter gymnasiet. Skogsmaskinförare är det mest attraktiva yrket för eleverna, även majoriteten av kvinnorna i undersökningen är intresserade av yrket. 76 procent av eleverna har svarat att de vill jobba som skogsmaskinförare efter gymnasiet. Andra tjänster som eleverna är intresserade av är planerare, produktionsledare, röjare och jakt- och viltansvarig. Däremot är det få elever som är intresserade av tjänster inom tillsyn och naturvård. Andelen kvinnor som läser kurser för högskolebehörighet och vill studera vidare är högre än männen. Skogsmästarprogrammet på SLU är den utbildning som lockar eleverna mest.

Många av eleverna anser att kontakten med skogliga företag under utbildningen kunde ha varit bättre. Genom att öka kontakten skulle eleverna möjligtvis få en bredare bild av möjligheterna inom branschen.

Nyckelord: Naturbruksprogrammet, skogsbruk, enkätundersökning

Abstract

Expertise is needed in all areas of the growing forest industry. Among other things, skilled forest machine operators and clearers are required to maintain forest production. Forest machine operators who risk becoming a shortage in the future have so far not been a profession that attracts women. Instead, women are more interested in continuing their studies after high school.

The purpose of the study is to get an overview of how students at the natural resource use programme with a forestry focus looks at the opportunities in the forest industry after completing their education. The study also shows any gender differences regarding job opportunities, career choices and studies. By comparing schools, an overview is also given of any national differences regarding job opportunities. The study consists largely of a questionnaire survey with participating students in grades 2 and 3 at 5 of the country's high schools with a focus on forestry. In addition, a literature study has been conducted to get more information about the area.

According to the study, the majority of students are positive about the opportunities in the forest industry and the chances of getting a job immediately after high school. There are no obvious differences between the schools in the students' view of job opportunities, but on the other hand, students with relatives in the industry are more positive about the opportunities to get a job immediately after high school. Forest machine operators are the most attractive profession for students, also the majority of the women in the survey are interested in the profession. 76 percent of the students have answered that they want to work as a forest machine operator after high school. Other professions that the students are interested in are planners, production managers, clearers and hunting- and game managers. However, there are few students who are interested in services in supervision and nature conservation. The proportion of women who study courses for university admission and want to study further is higher than men. Skogsmästarprogrammet at SLU is the education that attracts students the most.

Many of the students believe that the contact with forestry companies during the education could have been better, by increasing the contact, the students would possibly get a broader picture of the opportunities in the industry.

Keywords: Natural resource use programme, forestry, survey

Förord

Detta examensarbete om skogsbrukselevernas syn på möjligheterna inom skogsbranschen påbörjades i januari 2022 och avslutades under våren 2022. Arbetet har utförts på distans genom SLU Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg och motsvarar 15 högskolepoäng.

Tack till Carina Sándor för handledning under arbetets gång.

Ett stort tack riktas även till eleverna och lärarna på Älvdalens Utbildningscentrum, Furuhedsskolan, Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium, Stora Segerstad naturbrukscentrum och Önnestadsgymnasiet.

Mora, april 2022

Sanna Karlsson

Innehåll

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 NATURBRUKSPROGRAMMET	1
1.3 SKOGLIGA UTBILDNINGAR OCH YRKEN	2
1.4 FRAMTIDEN I SKOGEN	2
1.5 JÄMSTÄLLDHET I SKOGSBRANSCHEN	2
1.6 TIDIGARE ARBETEN	3
1.7 AVGRÄNSNING	3
1.8 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
2. MATERIAL OCH METODER	5
2.1 LITTERATURSTUDIE	5
2.2 ENKÄTSTUDIE	5
3. RESULTAT	6
3.1 SVARFREKVENNS FRÅN SKOLORNA	6
3.2 ÅRSKURS OCH KÖN	6
3.3 KURSER FÖR HÖGSKOLEBEHÖRIGHET	7
3.4 STUDIER EFTER GYMNASIET	7
3.5 FÖRDELAR ATT ARBETA I SKOGEN	8
3.6 SLÄKT I SKOGSBRANSCHEN	9
3.7 KONTAKT MED SKOGLIGA FÖRETAG	9
3.8 JOBBCHANSER EFTER GYMNASIET	10
3.9 HUR ATTRAKTIVT ÄR YRKET SKOGSMASKINFÖRARE?	12
3.10 EGET FÖRETAG	13
3.11 INTRESSANTA TJÄNSTER INOM SKOGSBRANSCHEN	14
4. DISKUSSION	16
4.1 RESULTATANALYS	16
4.2 STYRKOR OCH SVAGHETER	17
4.3 TILLÄMPNING AV RESULTAT	18
4.4 FRAMTIDA STUDIER	17
4.5 SLUTSATS	18
REFERENSER	19
BILAGOR	21
BILAGA 1. FÖLJEBREV TILL SKOGSBRUKSELEVER	21
BILAGA 2. ENKÄTFRÅGOR	22

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I den svenska skogsbranschen växer arbetstillfällena och kompetensbehovet behövs inom alla skogliga områden, från biologi till skogsskötsel (Fiskarheden u.å.). För att bibehålla den skogliga produktionen krävs bland annat skickliga maskinförare. Enligt en undersökning av Skogsbrukets tekniska samverkansgrupp kommer flertalet maskinförare gå i pension de kommande åren, samtidigt som andra maskinförare slutar av olika anledningar. Det visar att det finns ett stort behov att utbildade maskinförare framöver och att det kan uppstå allvarlig brist om inte åtgärder utförs (Skogforsk 2018). Samtidigt finns möjligheter inom skogsvårdssektorn där intresset från utländsk arbetskraft minskar. År 2019 var det endast 3 procent svenska medborgare som stod för arbetskraften i landets tio största skogsvårdsföretag, resterande bestod till största del av arbetare från Ukraina, Rumänien, Litauen och Polen. Företagen uppskattar att personalomsättningen ökat de senaste åren och att det är svårt att rekrytera personal med rätt kompetens (Forsmark & Johannesson 2020).

Frågan är hur attraktiva dessa yrken är för eleverna som läser skoglig inriktning inom Naturbruksprogrammet. Exempelvis maskinföraryrket har hittills inte varit attraktivt för kvinnor. Enligt en stickprovsundersökning av Skogforsk var endast 20 av 1 201 maskinförare kvinnor, vilket är knappt 1,7 procent. Genom att inte attrahera kvinnorna till yrket missas kompetens och arbetskraft som behövs (Skogforsk 2018). Kvinnor studerar dessutom vidare i högre grad än män (Statistiska centralbyrån 2019).

1.2 Naturbruksprogrammet

Naturbruksprogrammet är ett yrkesförberedande program inom gymnasieskolan, som förbereder eleverna för ett arbete inom naturbrukssektorn. Eleverna har dessutom möjlighet att välja kurser inom naturvetenskap, som ger behörighet för studier på högskolenivå. Stora delar av utbildningen innehåller praktiskt arbete, bland annat i form av arbetsplatsförlagt lärande. Det arbetsplatsförlagda lärandet ger eleverna en yrkesidentitet och bidrar till elevernas utveckling och kontaktnät.

På naturbruksprogrammet finns sex inriktningar att välja mellan: djurvård, hästhållning, lantbruk, skogsbruk, naturturism och trädgård. Skogsbruksinriktningen berör tekniska, biologiska och ekonomiska delar av skogsbruket. Eleverna som valt inriktningen skogsbruk läser bland annat kurserna Virkeslära, Skogsskötsel, Terrängtransporter, Motor- och röjmotorsåg och Marken och växternas biologi. Efter examen kan eleverna arbeta som bland annat skogsvårdare, skogsmaskinförare eller skogsmaskinmekaniker (Skolverket u.å.). Det finns 15 gymnasieskolor i Sverige som erbjuder skogsbruksinriktning på naturbruksprogrammet, varav sex stycken av skolorna har riksintag. Vissa skolor har dessutom ytterligare inriktningar inom jakt och viltvård samt fiske (Gymnasium.se u.å.)

1.3 Skogliga utbildningar och yrken

Efter examen från naturbruksprogrammet med skoglig inriktning finns möjligheterna att arbeta som skogsmaskinförare och skogsvårdare (Skolverket u.å.). För de som är intresserade av andra yrken inom skogsbranschen finns flera utbildningar på universitetsnivå att välja mellan. För den som läser till högskolebehörighet på gymnasiet ges direkt behörighet till bland annat Skogsmästarprogrammet på SLU (Älvdalens Utbildningscentrum u.å.). Arbetsmarknaden för skogsmästare beräknas vara i balans de kommande fem åren (Saco u.å.). På SLU finns även det treåriga skogsvetarprogrammet som bedrivs i Umeå och som är en grund för att sedan fortsätta mot en jägmästarexamen (SLU u.å.). På Linnéuniversitet finns en skogskandidatutbildning och även en mer teknisk utbildning - skog- och träteknik (Skogsindustrierna u.å.). Gammelkroppa skogsskola utanför Filipstad bedriver Skogsteknikerprogrammet, som är en tvåårig högskoleutbildning (Gammelkroppa u.å.). Även viltmästarutbildningen, som bedrivs av Svenska Jägareförbundet, kan kopplas till skogsbranschen då jakt- och viltförvaltning är en del i bl.a. skogsbolag (Svenska Jägareförbundet 2021).

Exempel på jobb för skogligt utbildade är virkesköpare, rådgivare, produktionsledare, skogsvårdsledare, planläggare och planerare (Skogsindustrierna u.å.).

1.4 Framtiden i skogen

Framtidens vinnare på arbetsmarknaden, enligt analytiker, kommer vara de som idag studerar till skogsmaskinförare. Delvis på grund av pensionsavgångar, men även ökad efterfrågan på råvara. Det är få ungdomar som söker sig till yrket och för att säkra den skogliga produktionen krävs bättre marknadsföring från branschen och skolor (Fredriksson 2013).

Teknikutvecklingen syns även i skogsbruket, om än inte i lika snabb takt som inom andra branscher. I framtiden förväntas åtgärder i skogen utföras av autonoma maskiner, vilket innebär att maskinen styrs genom en dator under uppsyn av människor. Detta gäller både skördare och skotare, som kommer vara specialbyggda utan kablar (Visser & Obi 2021). Laserskanning används mer och mer i skogen och är ett effektivt inventeringsystem på beståndnivå, som inom en snar framtid delvis kan konkurrera ut inventering i fält (Persson et al. 2022).

1.5 Jämställdhet i skogsbranschen

Skogsbruk har traditionellt förknippats som ett manligt yrke. År 1966 tog den första kvinnan i Sverige en skoglig examen på avancerad nivå. Under 70- och 80-talet arbetade de få kvinnor med jägmästarexamen främst som skogsvårdskonsulenter inom offentlig sektor. Utvecklingen har gått långsamt och länge vägrade skogsbolag att anställa kvinnor som exempelvis produktionsledare. Skogsbrukssektorn har alltså länge haft en av landets mest ojämställda arbetskraft (Lidestav & Egan Sjölander 2007). Under 2020 sysselsatte skogsbruket 28 300 personer och av dessa var andelen kvinnor endast 11 procent (Skogsstyrelsen 2021).

År 2011 introducerades jämställdhetsstrategin *Konkurrenskraft kräver jämställdhet*, vilket är en nationell strategi för den svenska skogsbrukssektorn på

uppdrag av regeringen. Visionen är att ”kvinnor och män ska ha lika förutsättningar, rättigheter och möjligheter att arbeta inom skogsbrukssektorn samt vara aktiva skogsägare”.

En rapport publicerades av Skogsstyrelsen 2019 gällande hur de jämställdhetspolitiska målen från strategin 2011 utvecklats. 12 av 16 indikatorer som rapporten följt upp visar en förbättring, bland annat har andelen kvinnor som antagits till skogliga utbildningar ökat. Andelen kvinnliga elever på naturbruksprogrammet med skoglig inriktning har från år 2010 till 2018 ökat från 11 procent till 20 procent. Däremot kan försämring ses gällande sysselsatta kvinnor i skogsarbete och kvinnliga skogsentreprenörer, som minskat från 16 procent till 15 procent respektive 5 procent till 4 procent (Skogsstyrelsen 2019).

1.6 Tidigare studier

Liknande studier har genomförts tidigare, men med ett större fokus på rekrytering av skogsmaskinförare från naturbruksprogrammet. Ek & Skotte (2021) genomförde en studie med resultatet att antalet elever som arbetar som skogsmaskinförare efter examen är mer än 50 procent. Närhet till naturen och frihet under ansvar är det som lockar med arbetet. Studien visade också att dåliga arbetsförhållanden och låg lönenivå gör att många slutar som skogsmaskinförare efter ungefär fem år. Lindberg (2012) har gjort en liknande studie med samma resultat gällande elever som får jobb efter utbildningen, ungefär 50–70 procent. I denna studie behandlas även lärarnas uppfattningar om elevernas yrkesmöjligheter och lärarna menar att de flesta elever som vill jobba får jobb efter utbildningen.

Karlsson (2015) har i ett examensarbete studerat rekryteringen och nuläget gällande kvinnliga skogsmaskinförare. År 2015 var det 34 kvinnor i hela Sverige som läste skogsmaskininriktning på gymnasiet, vilket motsvarar endast 3 procent av eleverna. Hur stort antal kvinnor som jobbar som skogsmaskinförare framgår däremot inte i studien. Respondenter i Karlssons studie ansåg att bristen på kvinnliga skogsmaskinförare bland annat beror på fördomar, men även bristande information gällande yrket.

1.7 Avgränsning

Detta examensarbete har avgränsats genom att endast involvera fem gymnasieskolor som bedriver naturbruksprogrammet med inriktning skogsbruk. Skolorna har valts ut genom geografisk position för att få en spridning över landet. På dessa skolor har eleverna i årskurs 2 och 3 fått möjlighet att svara på en enkätundersökning.

1.8 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att undersöka hur gymnasieelever på naturbruksprogrammet med skogsbruksinriktning, ser på arbetsmöjligheterna inom skogsbranschen efter avslutad utbildning.

Undersökningen kommer att visa om det finns eventuella könsskillnader gällande jobbchanser, framtida yrkesval och eventuella fortsatta studier. Studien syftar

också till att få en överblick av eventuella nationella skillnader i elevernas uppfattningar om möjligheterna att få jobb efter utbildningen.

Undersökningen ska ge svar på följande frågor:

- Hur ser eleverna på möjligheterna att få jobb efter utbildningen?
- Skiljer sig elevernas syn på möjligheterna att få jobb beroende på vilken skola de går på?
- Finns det skillnader mellan män och kvinnor gällande uppfattning om jobbchanser och framtida yrkesval?
- Hur stort är intresset för att studera vidare och vilka utbildningar lockar?

2. Material och metoder

I det här arbetet har en litteraturstudie genomförts samt en enkätundersökning med kvantitativa frågor, för att få en överblick av hur eleverna ser på sin framtid inom skogsbranschen.

2.1 Litteraturstudie

En litteraturstudie genomfördes i starten på examensarbetet under januari och februari. Litteraturstudien kan delas upp i tre delar: vetenskapliga artiklar, tidigare arbeten och metodlitteratur. Vetenskapliga artiklar och tidigare examensarbeten inom ämnet har studerats för att ge stöd och idéer till arbetet.

För att kunna genomföra de kvalitativa och kvantitativa undersökningarna med ett bra resultat, har metodlitteraturlitteratur studerats. För information om bland annat hur enkätfrågor formuleras och hur de kvalitativa och kvantitativa metoderna används, har Enkätboken studerats (Hultåker & Trost 2016).

2.2 Enkätstudie

Studien baseras på en kvantitativ enkätundersökning. Enkäten är riktad till elever på naturbruksprogrammet med skoglig inriktning i årskurs 2 och 3 på fem gymnasieskolor spridda över hela Sverige (Tabell 1).

Tabell 1. Enkätundersökningens fem medverkande gymnasieskolor och deras geografiska fördelning i Sverige.

Furuhedsskolan	Kalix, Norrbottens län
Älvdalens Utbildningscentrum	Älvdalen, Dalarnas län
Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium	Sala, Västmanlands län
Stora Segerstad naturbrukscentrum	Reftele, Jönköpings län
Önnestadsgymnasiet	Önnestad, Skåne län

Enkäten skapades i Netigate och skickades ut via mejl till ansvariga lärare som sedan fick ansvaret att vidarebefordra den till eleverna. Enkäten länkades i mejlet som bestod av ett foljebrev till eleverna (Bilaga 1), som beskrev undersökningens syfte och vem som genomförde undersökningen. Enkäten var öppen från 14 februari till 6 mars, vilket innebar att eleverna hade tre veckor på sig att svara på enkäten. Sportlov inföll dock under denna period för samtliga skolor, vilket innebar att eleverna egentligen bara fick två veckor på sig att svara.

Enkätfrågorna är av kvantitativ karaktär för att få så många svar som möjligt. Detta innebär att alla frågor har svarsalternativ, förutom två frågor där elever som svarat "Annat" eller "Annan" får chans att skriva ett eget svar. Enkäten består av 12 stycken frågor (Bilaga 2). Svaren på enkätundersökningen, som redovisades i Netigate, exporterades sedan till Excel för analys och sammanställning.

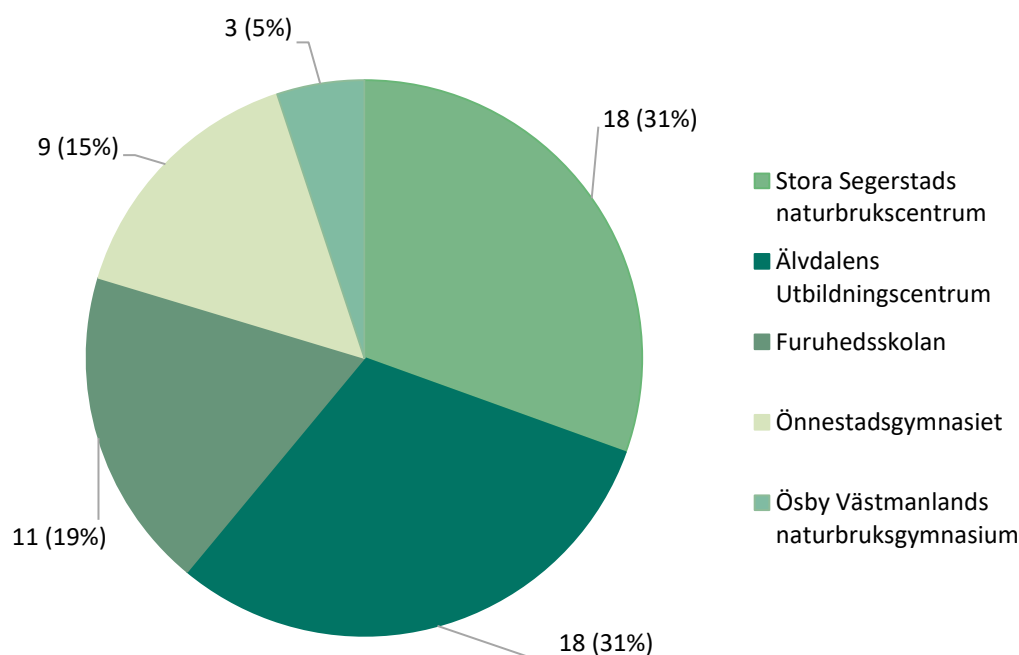
102 elever beräknas ha fått tillgång till enkäten via mejl. Av de eleverna har 59 elever genomfört enkätundersökningen, vilket ger en svarsfrekvens på 58 procent.

3. Resultat

I den här delen av arbetet redovisas elevernas svar på enkätundersökningen, med syftet att få en överblick över hur skogsbrukseleverna ser på möjligheterna inom skogsbranschen. Resultaten redovisas i den ordning frågorna ställdes i enkäten.

3.1 Svarsfrekvens från skolorna

I enkätens första fråga fick eleverna besvara vilken skola de går på. Detta för att sedan kunna göra en analys om gällande nationella skillnader i landet (Figur 1).

Figur 1. Fördelningen av elevernas svarsfrekvens från respektive skola, i antal och procent (n = 59).

3.2 Årskurs och kön

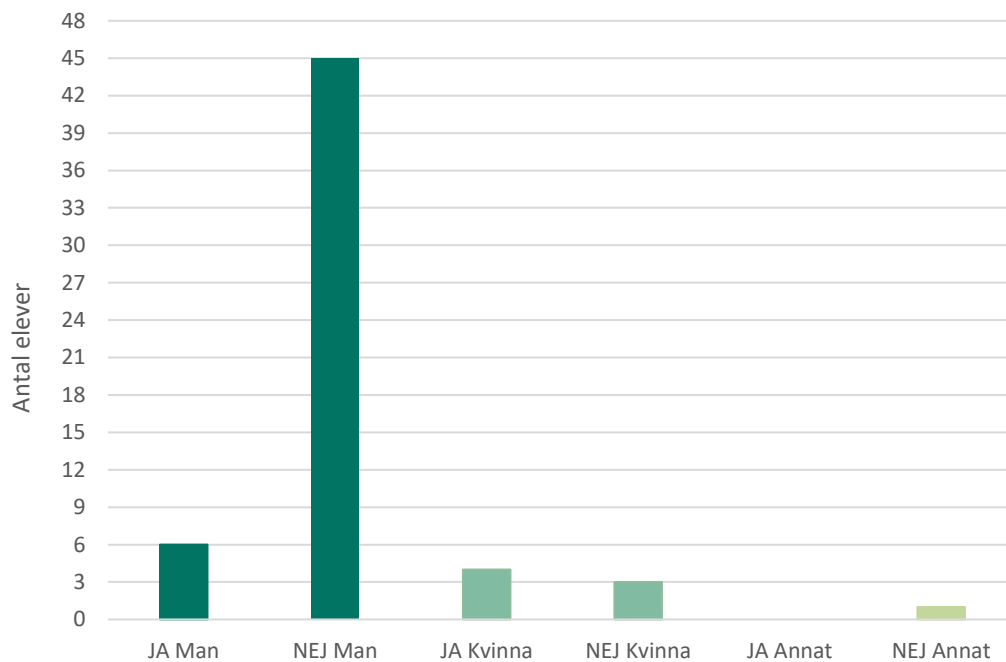
Av de 59 eleverna som deltagit i undersökningen är det totalt 51 män, 7 kvinnor och 1 elev som inte identifierar sig som man eller kvinna (Tabell 2). Vilket innebär att andelen män är 86 procent, andelen kvinnor är 12 procent och andelen som inte identifierar sig som man eller kvinna är 1,7 procent. Män i årskurs 2 är överrepresenterade i undersökningen med 75 procent.

Tabell 2. Respondenternas kön i antal i respektive årskurs samt totalt (n = 59).

Kön	Årskurs 2	Årskurs 3	Totalt
Kvinna	5	2	7
Man	44	7	51
Annat	1	0	1

3.3 Kurser för högskolebehörighet

Att läsa kurser för att få högskolebehörighet är frivilligt för eleverna på naturbruksprogrammet. För att se hur stort elevernas intresse är att studera vidare efter gymnasiet, ställdes frågan om de läser kurser för att få högskolebehörighet eller inte. Svaren från enkätundersökningen visar att 83 procent av eleverna inte gör det, medan 17 procent läser kurser för behörighet. 57 procent av kvinnorna läser kurser för högskolebehörighet. Av männen är det 45 stycken som inte läser högskoleförberedande kurser och 6 stycken som gör det, vilket motsvarar 12 procent (Figur 2).

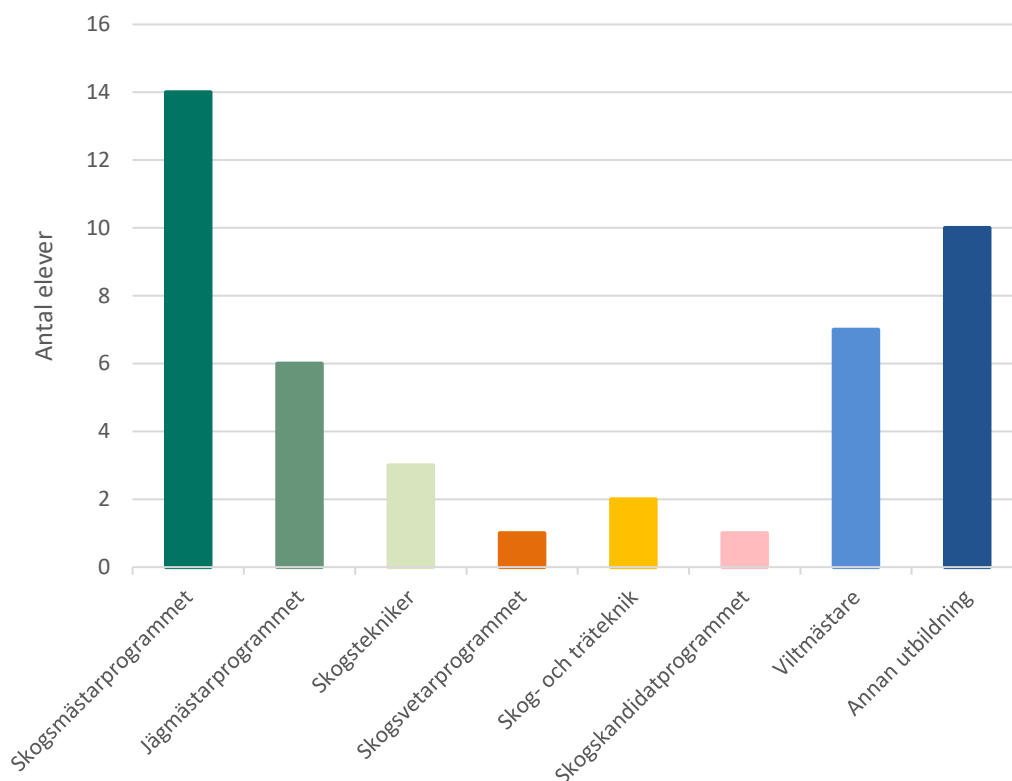

Figur 2. Fördelningen i antal för respektive kategori av män, kvinnor och den som inte identifierar sig som man eller kvinna, som läser kurser för högskolebehörighet eller inte (n = 59).

3.4 Studier efter gymnasiet

För att se vilka skogliga utbildningar som eleverna är intresserade av efter gymnasiet, fick de möjlighet att välja ett eller flera alternativ på utbildningar. Alternativen var skogsmästarprogrammet, dit eleverna har direkt behörighet, jägmästarprogrammet, skogstekniker, skogsvetarprogrammet, skog- och träteknik, skogskandidatprogrammet, viltmästare och även alternativet ”Annan” där eleverna hade möjlighet att utveckla svaret.

Skogsmästarprogrammet är den mest intressanta utbildningen för eleverna (Figur 3), framförallt för de som läser högskoleförberedande kurser. Även 19 stycken som svarat nej på den föregående frågan, om de läser kurser för högskolebehörighet, har valt bland alternativen på skolor de är intresserade av. Många av dem ser Skogsmästarprogrammet som en attraktiv utbildning, men även viltmästare. Totalt svarade 28 elever på vilken eller vilka utbildningar de är intresserade av.

Figur 3. Antal elever som är intresserade av respektive skoglig utbildning efter gymnasiet. Eleverna hade möjlighet att välja flera alternativ (n = 44).

Tio elever är intresserade av en annan utbildning efter gymnasiet än svarsförslagen. Några av eleverna som vidareutvecklat svaret, har skrivit att de är intresserade av utbildningar för att bli bland annat truckförare, mekaniker och besiktningsman.

3.5 Fördelar att arbeta i skogen

I enkäten fick eleverna frågan om vad som lockar dem att arbeta i skogen och fick endast välja ett alternativ. 49 procent av eleverna ser arbete med maskiner som attraherande och därefter är det 19 procent som lockas av det självständiga arbetet i skogen. De elever som läser högskoleförberedande kurser ser framförallt de breda möjligheterna inom branschen och självständigt arbete som lockande. Ingen av eleverna såg lönen som en fördel.

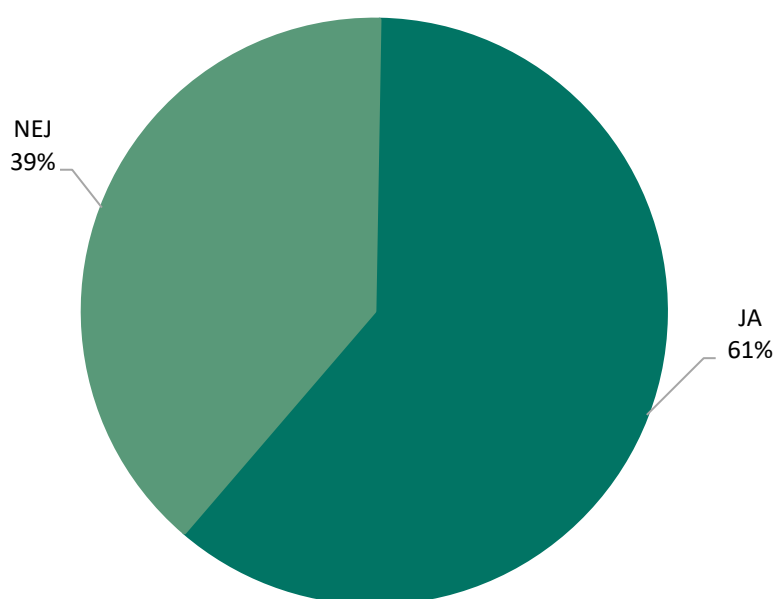
Nedan visas alternativen eleverna kunde välja mellan samt antalet elever som valde respektive alternativ (n = 59):

- Arbete med maskiner (29 st, 49 %)
- Självständigt arbete (11 st, 19 %)
- Breda möjligheter inom branschen (7 st, 12 %)
- Utomhusarbete (6 st, 10 %)
- Flexibla arbetstider (2 st, 3 %)

- Trevliga arbetskamrater (2 st, 3 %)
- Inget av alternativen (2 st, 3 %)
- Bra lön (0 st, 0 %)

3.6 Släkt i skogsbranschen

Eleverna fick besvara frågan om de har släkt som arbetar eller har arbetat i skogsbranschen. Detta för att se om det finns något samband gällande släktingar i branschen och elevernas syn på jobbchanser. Det visade sig att majoriteten av eleverna har släkt som arbetar eller har arbetat i skogen, 61 procent (Figur 4).

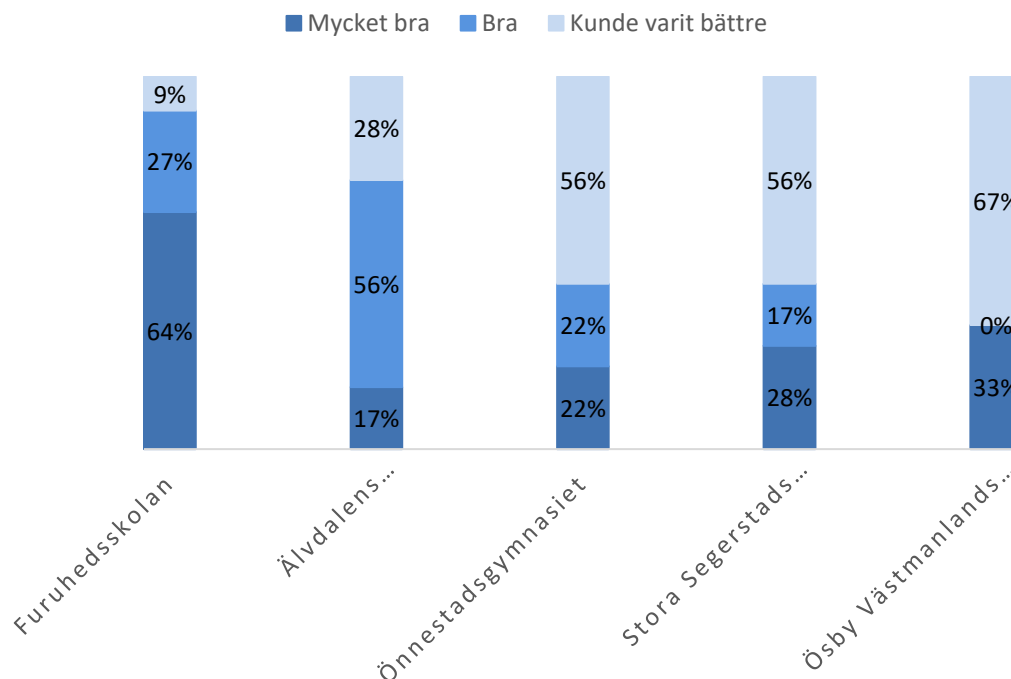

Figur 4. Andelen elever med släkt som arbetar eller har arbetat inom skogsbranschen respektive elever som inte har släkt inom skogsbranschen (n = 59).

3.7 Kontakt med skogliga företag

Kontakt med skogliga företag under studietiden är ett bra sätt att få kontakter inför arbetslivet. Därför fick eleverna svara på hur de upplever kontakten med dessa. 18 elever anser att de under utbildningen har mycket bra kontakt med skogliga företag, 18 elever anser att de har bra kontakt och 23 elever anser att kontakten med företagen kunde varit bättre.

Majoriteten av eleverna på Furuheidsskolan i Kalix tycker att kontakten med företag är mycket bra och endast 9 procent anser att kontakten kunde varit bättre. Få elever på Älvdalens Utbildningscentrum tycker att kontakten är mycket bra, men är överlag nöjda. 56 procent av eleverna på både Önnestadsgymnasiet och Stora Segerstads naturbrukscentrum tycker att kontakten kunde varit bättre (Figur 5).

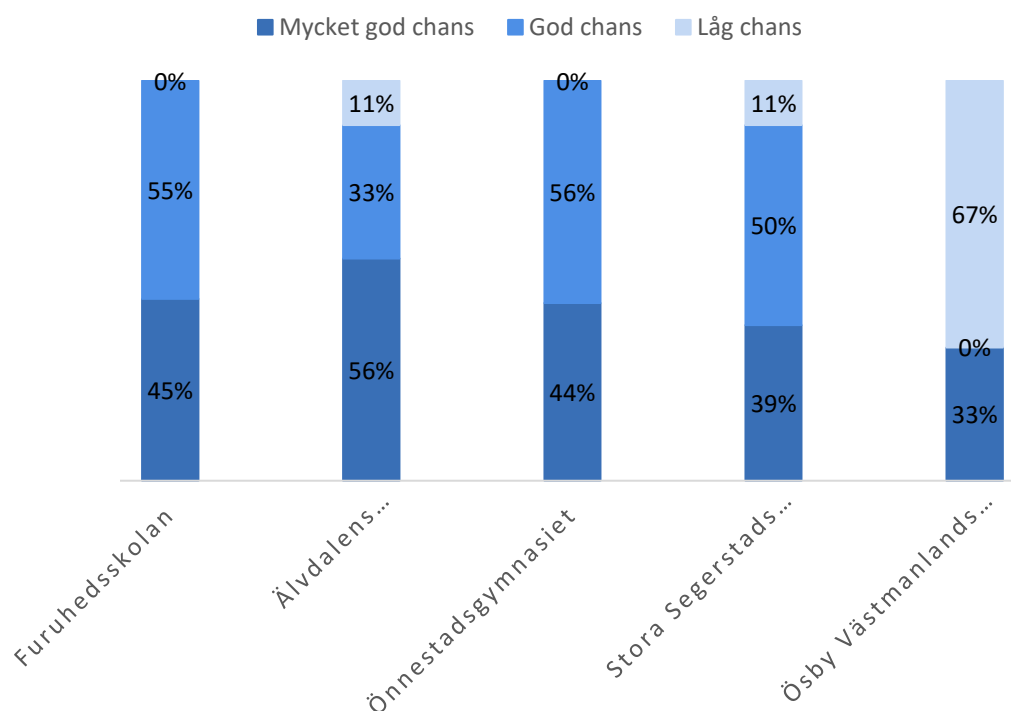
Figur 5. Andelen elever på respektive skola som anser att kontakten med skogliga företag är mycket bra, bra eller kunde varit bättre (n = 59).

3.8 Jobbchanser efter gymnasiet

För att få en överblick över hur eleverna ser på möjligheterna inom skogsbranschen fick de besvara frågan ”Hur ser du på din chans att få ett jobb inom skogsbranschen direkt efter gymnasiet?”. Eleverna är hoppfulla och 46 procent tror att chansen är mycket stor. 44 procent har svarat att chansen är god och endast 8 procent tror att det är låg chans att få jobb i skogen efter examen.

Det finns inga anmärkningsvärda skillnader mellan de olika skolorna gällande elevernas uppfattningar om jobbchanserna. Eleverna på Älvdalens Utbildningscentrum är optimistiska där hela 56 procent tror att jobbchanserna efter examen är mycket goda. Detta trots att få av eleverna i Älvdalen tycker att kontakten med skogliga företag är mycket bra.

Det är endast 6 av 59 elever som tror att jobbchanserna efter gymnasiet är låga. Dessa elever går på skolorna Älvdalens Utbildningscentrum, Stora Segerstads naturbrukscentrum och Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium. Störst andel, 67 procent (Figur 6), hittas på Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium.

Figur 6. Andelen elever på respektive skola som tror att chansen att få jobb i skogsbranschen direkt efter gymnasiet är mycket god, god eller låg (n = 59).

Eleverna som har släktingar som arbetar eller har arbetat inom skogsbranschen ser mer positivt på sina chanser att få jobb direkt efter gymnasiet, jämfört med eleverna som inte har släkt i skogsbranschen. 59 procent av eleverna med släktingar inom skogsbranschen ser att chanserna att få jobb efter gymnasiet är mycket goda. Av de elever som inte har släkt i skogsbranschen tror hela 67 procent att jobbchanserna efter gymnasiet är låga (Tabell 3).

Tabell 3. Hur eleverna ser på sina chanser att få jobb inom skogsbranschen beroende på om de har släkt som arbetar eller har arbetat inom skogsbranschen (n = 59).

Släkt i skogsbranschen	Ja	Nej
Mycket god chans	59%	41%
God chans	69%	31%
Låg chans	33%	67%

Både kvinnorna och männen i studien ser att det finns goda chanser att få jobb efter examen. Även eleven som inte identifierar sig som man eller kvinna ser att chansen är god. 49 procent av männen ser att chanserna till jobb är mycket goda medan 29 procent av kvinnorna svarade detsamma. Av kvinnorna ser 29 procent att chanserna däremot är låga, jämfört med männens andel på endast 8 procent (Figur 7).

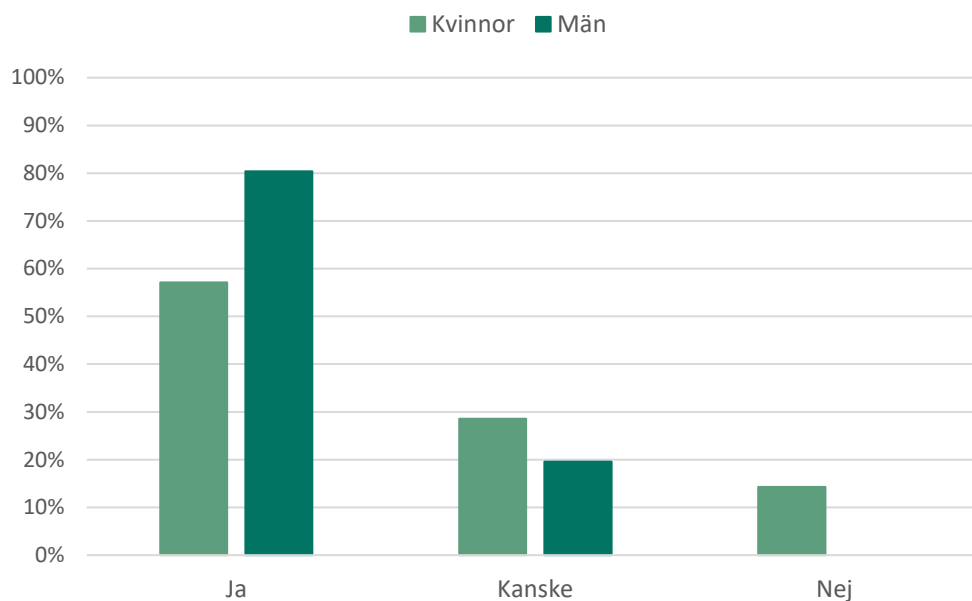

Figur 7. Andelen kvinnor respektive män och deras syn på chansen att få jobb inom skogsbranschen direkt efter gymnasiet (n = 58).

3.9 Hur attraktivt är yrket skogsmaskinförare?

Eleverna fick svara på frågan ”Vill du jobba som skogsmaskinförare efter utbildningen?”, för att ge en bild av hur attraktivt yrket skogsmaskinförare är för eleverna på naturbruksprogrammet med skoglig inriktning. Svartalternativen var ja, nej och kanske. Majoriteten av eleverna, 76 procent, kan tänka sig att jobba som skogsmaskinförare. 22 procent av eleverna har svarat att de kanske vill jobba som skogsmaskinförare och endast 1 elev har svarat nej på frågan.

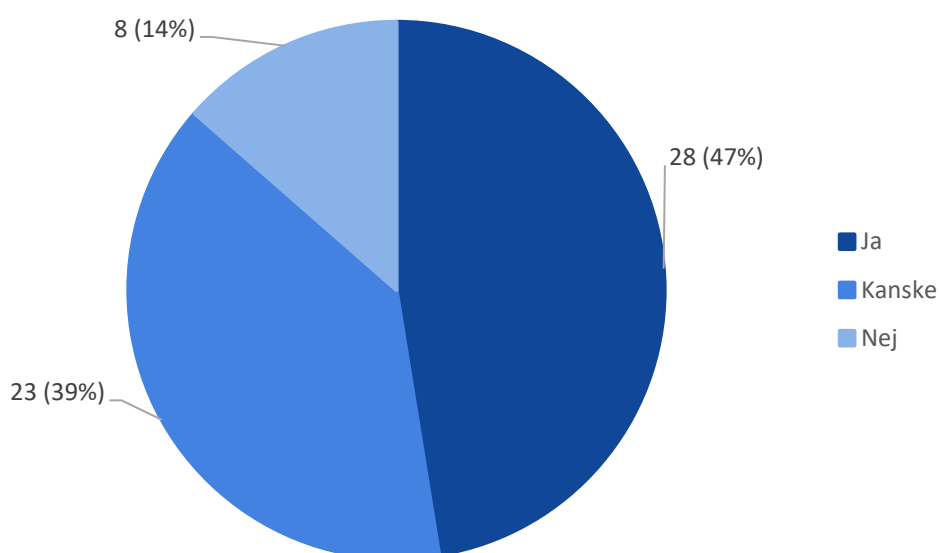
Enligt studien vill männen i högre grad arbeta som skogsmaskinförare efter gymnasiet, men det är inga enorma skillnader mellan könen. 80 procent av männen vill köra skogsmaskin efter examen, i jämförelse med 57 procent av kvinnorna (Figur 8). Personen som inte identifierar sig som man eller kvinna vill kanske arbeta som skogsmaskinförare.

Figur 8. Andelen kvinnor respektive män gällande frågan om de vill arbeta som skogsmaskinförare eller inte (n = 58).

3.10 Eget företag

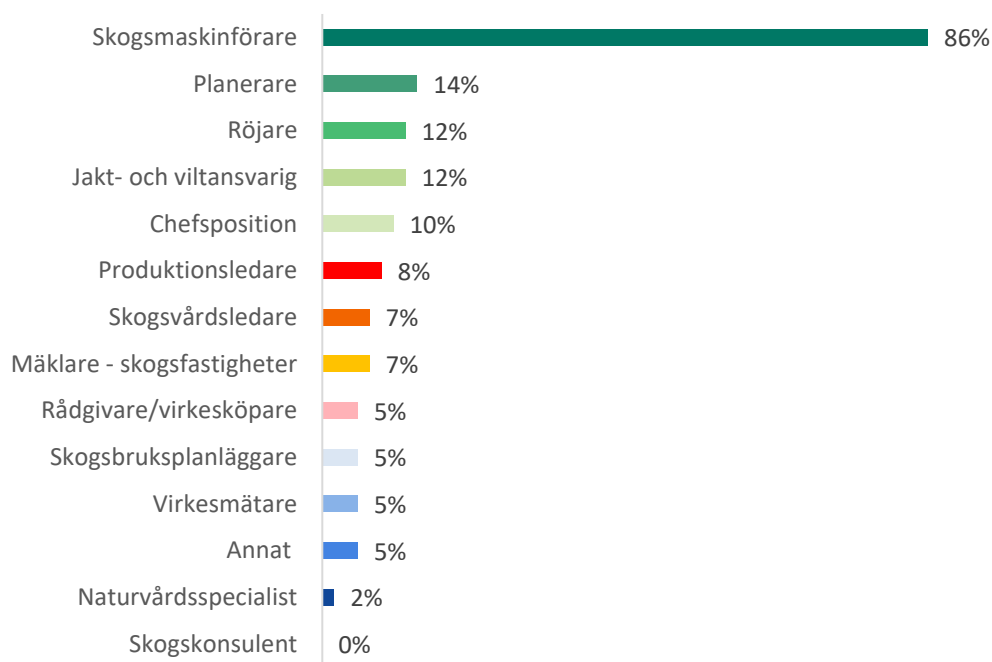
Att starta ett eget företag är också ett alternativ för eleverna efter examen. Därför ställdes frågan om de kan tänka sig att starta ett eget företag. 28 elever svarade ja, varav 26 av dessa vill jobba som skogsmaskinförare. 23 elever är osäkra och svarade kanske och endast 8 elever känner att de inte vill starta eget företag (Figur 9). Av kvinnorna som deltagit i enkätundersökningen vill 57 procent starta företag.

Figur 9. Elevernas vilja att starta eget företag, i antal och andel (n = 59).

3.11 Intressanta tjänster inom skogsbranschen

Eleverna fick i enkäten svara på vilka tjänster inom skogsbranschen som är intressanta för dem. De hade möjlighet att välja flera svarsalternativ. Skogsmaskinförare är det överlägset mest intressanta alternativet för eleverna, då 51 av 59 elever svarat skogsmaskinförare, vilket motsvarar 86 procent av eleverna. Även röjare, planerare och jakt- och viltansvarig är intressanta tjänster för eleverna. Däremot är det ingen som är intresserad av tjänsten skogskonsulent (Figur 10).

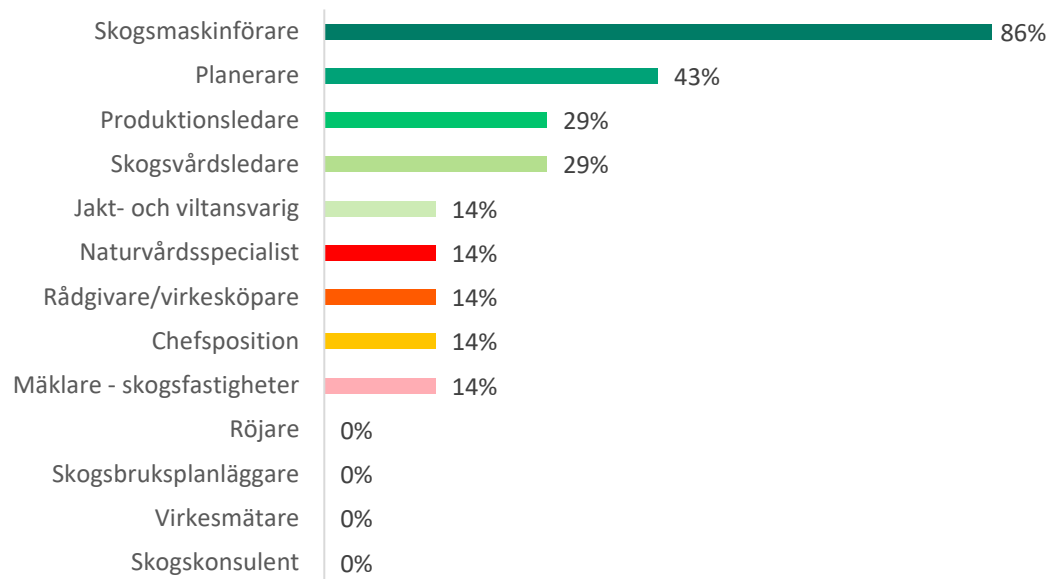

Figur 10. Intressanta tjänster enligt eleverna, visas i antal elever som är intresserade av respektive tjänst. Vissa elever har valt flera alternativ (n = 105).

Eleverna i undersökningen som svarat ”Annat” har angett följande tjänster som intressanta:

- Grävmaskinist
- Bonde
- Mekaniker
- Servicetekniker

Även kvinnorna i undersökningen ser skogsmaskinförare som den mest intressanta tjänsten inom skogsbranschen. Endast en av kvinnorna är inte intresserad. Därefter är planerare en attraktiv tjänst för tre av sju kvinnor (Figur 11). Tre av kvinnorna läser inte kurser för högskolebehörighet och alla dessa ser skogsmaskinförare som det enda intressanta alternativet. Medan kvinnorna som vill studera vidare ser flertalet tjänster som intressanta.

Figur 11. Intressanta tjänster enligt kvinnorna i undersökningen. Visas i antalet kvinnliga elever som är intresserade av respektive tjänst. Vissa elever har valt flera alternativ (n = 18).

4. Diskussion

4.1 Resultat

Det mest centrala i den här studien är hur eleverna ser på möjligheterna inom skogsbranschen och detta undersöktes i enkäten med frågan ”Hur ser du på din chans att få ett jobb i skogsbranschen direkt efter gymnasiet?”. Det visade sig att de flesta eleverna ser positivt gällande jobbchanserna och det skiljer inte mycket beroende på vilken skola de går på. Däremot kan man se skillnader mellan elevernas uppfattningar om jobbchanserna beroende på om de har släkt i skogsbranschen eller inte. Eleverna med släktingar som arbetat eller arbetar i skogen ser i större grad att chanserna att få jobb efter gymnasiet är höga. Detta kan till stor del kopplas till att kontakter inom branschen är en fördel. Det är dock svårt att se några tydliga skillnader mellan könen, främst på grund av den låga andelen kvinnor i studien.

Den allmänna uppfattningen är att det kommer att vara svårt att rekrytera skogsmaskinförare i framtiden och att det i värsta fall kan bli ett bristyrke. Något som även Skogforsk (2018) påpekat. I den här studien är däremot de flesta av eleverna intresserade av yrket. Många är även intresserade av att någon gång driva ett eget företag, gissningsvis som entreprenörer. Frågan är däremot hur teknikutvecklingen i branschen kommer att påverka eleverna i framtiden. När autonoma maskiner introduceras i skogsbruket kanske eleverna inte är lika intresserade av yrket längre.

Ytterligare ett positivt resultat från undersökningen är att flera av eleverna kan tänka sig att arbeta med röjning och dessa har dessutom rätt kompetens för yrket, något som enligt Forsmark och Johannesson (2020) är svårt att hitta. Det är få svenska medborgare som arbetar med röjning, vilket innebär att det här däremot kan bli ett bristyrke när intresset från utländsk arbetskraft minskar och när oförutsedda händelser sker i världen, som exempelvis krig och pandemi. Vid dessa tillfällen är det viktigt att det finns arbetskraft i det egna landet, och studien visade att det var förvånansvärt många som kan tänka sig att arbeta med att röja efter examen. En anledning till detta tror jag är att det är enkelt att få jobb som röjare, alternativt starta eget inom röjning.

Även kvinnorna i studien är intresserade av att jobba som skogsmaskinförare, även om andelen är lägre jämfört med männen (80 procent jämfört med 57 procent). För att få en tydligare bild av hur attraktivt yrket är för kvinnor hade det krävts att fler kvinnor deltog i enkätundersökningen. Kvinnorna i undersökningen var däremot mer intresserade av att studera vidare, vilket också visats i tidigare studier av Statistiska centralbyrån (2019). Det här kan förklara varför kvinnorna i högre grad svarade att de ser chanserna att få jobb direkt efter gymnasiet som låga och att de istället har fokus på att studera vidare direkt. Något som i frågan gällande studier är anmärkningsvärt, är att många har svarat vilka utbildningar de är intresserade av, trots att de inte läser kurser för högskolebehörighet. Eleverna har som sagt direkt behörighet till bland annat skogsmästarprogrammet, men för det krävs rätt behörighet i form av vissa kurser.

Överlag tycker eleverna att de kontakter med skogliga företag som skolorna erbjuder kunde ha varit bättre. Svarsalternativet ”kunde varit bättre” är dock lite vagt och kan tolkas olika av eleverna. Det är dock svårt att se något samband mellan elevernas syn på jobbchanserna efter gymnasiet och mängden kontakt med skogliga företag.

Något som är tydligt i undersökningen är att eleverna främst är intresserade av produktionsinriktade tjänster, som exempelvis skogsmaskinförare och produktionsledare. Det är få eller ingen som visar intresse för exempelvis tillsyn och naturvård, vilket traditionellt har varit kvinnornas område i skogsbranschen. Därför kan konsekvenserna av resultatet i denna studie möjligtvis leda till en arbetsbrist inom dessa områden. Detta är inget som idag diskuteras, utan fokus ligger på att bristen på arbetskraft kommer finnas inom de produktionsinriktade områdena, som exempelvis skogsmaskinförare. En anledning till att det idag inte ses som ett problem, tror jag är att många som anställs inom tillsyn och natur även kommer från andra utbildningar. Här skulle det kunna ses som ett problem att de saknar den skogliga kompetens, som kan behövas inom vissa tjänster.

4.2 Tidigare studier

Totalt ser 86 procent av eleverna i undersökningen skogsmaskinförare som ett intressant yrke och många av dessa kommer att jobba som skogsmaskinförare efter examen, vilket matchar Eks och Skottes (2021) studie bra. De har redovisat att mer än 50 procent av eleverna arbetar som skogsmaskinförare efter examen.

Enligt studien av Karlsson (2015) var det år 2015 endast tre procent kvinnliga elever som läste skogsmaskininriktning. Då jag själv inte gjort någon undersökning kring detta, är det svårt att jämföra studierna. Däremot visar mina resultat att kvinnor är intresserade av att köra skogsmaskin efter examen, då sex av sju stycken kvinnliga elever ser skogsmaskinförare som ett intressant yrke.

4.3 Styrkor och svagheter

En styrka i arbetet var valet av undersökningsmetod – en kvantitativ studie. Med bestämda svarsalternativ blir resultatet tydligt och kan enkelt sammanställas för att dra slutsatser. Dessutom är det ett smidigt sätt att samla data, då det är tidseffektivt för alla inblandade och ger fler svar jämfört med en kvalitativ undersökning.

En svaghet i arbetet är den relativt låga svarsfrekvensen i enkätundersökningen. Det hade behövts en högre svarsfrekvens för att få ett gediget resultat. På en skola var det exempelvis endast tre elever som besvarade enkäten. Svarsfrekvensen kan bero på hur lärarna som fick ansvaret för vidarebefordring förmedlat enkäten. Vissa lärare kanske endast skickat ett mejl till eleverna, medan andra pratat om det i klassrummet och låtit eleverna svara på enkäten under lektionstid. En eller flera lärare kan möjligtvis även ha missat att informera en årskurs, eftersom skillnaden på svarsfrekvens mellan årskurs 2 och 3 är otroligt stor. Eventuellt hade svarsfrekvensen varit högre om enkäten funnits tillgänglig under en längre period.

4.4 Tillämpning av resultat

Det är som sagt många av eleverna som vill jobba som skogsmaskinförare och för att dessa elever ska bli skickliga krävs såklart en bra utbildning, men även att arbetsgivarna ger dem chansen att växa in i yrket. Även arbetsvillkoren bör ses över för att behålla skogsmaskinförarna i längden, något som för övrigt även gäller för röjare.

Det är få kvinnor som svarat på undersökningen, vilket även representerar antalet kvinnor på Naturbruksprogrammet med skogsbruksinriktning. Skogsbranschen är över lag dålig på marknadsföring och detta krävs för att få fler kvinnor, även fler män, att se hur breda möjligheterna inom skogsbranschen är. Det gäller att även för de personer som redan är intresserade av att jobba i skogsbranschen visa vilka tjänster som finns att välja på, och inte bara marknadsföra de typiska tjänsterna som skogsmaskinförare och virkesköpare. Ett förslag för att bredda elevernas syn på möjligheterna i skogen, är att utbildningarna ökar kontakten med de skogliga företagen, vilket även eleverna själva önskar. På detta sätt får eleverna både mer kunskap om hela branschen och kontakter för framtiden.

4.5 Framtida studier

Problemet i skogsbranschen ser i det här fallet inte ut att vara rekrytering av skogsmaskinförare, utan istället att det är få elever som vill arbeta med naturvårdsinriktade tjänster. Därför skulle det kunna undersökas varför eleverna på naturbruksprogrammet med skoglig inriktning, är så produktionsfokuserade och att så få vill arbeta som exempelvis naturvårdsspecialist eller skogskonsulent. Det skulle möjligtvis kunna visa om det har med normer att göra eller om det är utbildningens kursinnehåll som behöver ändras.

4.6 Slutsats

Med tanke på den låga svarsfrekvensen kan studien ses som något osäker. Studien ger däremot en överblick av hur just dessa elever ser på möjligheten i skogsbranschen, men det är svårt att dra slutsatser i ett större perspektiv.

Utifrån resultatet från enkätundersökningen kan följande slutsatser dras:

- Skogsmaskinförare är det mest attraktiva yrket för eleverna på naturbruksprogrammet med skogsbruksinriktning och detta gäller även för kvinnorna.
- Eleverna ser positivt på möjligheterna att få jobb inom skogsbranschen direkt efter gymnasiet, oavsett kön och geografiskt läge. Elever med släktingar inom branschen ser däremot mer positivt på arbetsmöjligheterna än elever utan.
- Andelen kvinnor som läser kurser för högskolebehörighet och vill studera vidare är fler än männen. Skogsmästarprogrammet på SLU är det mest attraktiva valet av utbildning för eleverna.

Referenser

Ek, P. & Skotte, A. (2021). *Rekrytering av skogsmaskinförare från naturbruksgymnasium*. (Examensarbete 2021:10) Sveriges Lantbruksuniversitet. Skogsmästarprogrammet.

https://stud.epsilon.slu.se/17193/1/ek_p_skotte_a_210830.pdf

Fiskarheden (u.å.). *Skogliga jobb*. <https://fiskarheden.se/jobba-hos-oss/skogsbranschen/> [2022-01-28]

Forsmark, J. & Johannesson, T. (2020). *Skogsvårdsföretagens rekrytering*. (Arbetsrapport 1039:2020). Uppsala: Skogforsk.

https://www.skogforsk.se/cd_20200213104712/contentassets/5a02e26f45644279b7a4651f98c8c8dbf/arbetsrapport-1039-2020.pdf

Fredriksson, P. (2013). Framtidens jobb finns i skogen. *Skogseko*. <https://e-tidning.skogseko.se/p/skogseko/2013-03-01/r/4/6-7/1525/227275> [2022-03-02]

Gammelkroppa (u.å.). *Skogsteknikerprogrammet*.

<https://www.gammelkroppa.se/skogstekniker/> [2022-03-20]

Gymnasium.se (u.å.). *Skogsgymnasium – för dig som älskar skog*.

<https://www.gymnasium.se/sok/skogsbruk> [2022-02-08]

Hultåker, O. & Trost, J. (2016). *Enkätboken*. 5 Uppl., Uppsala. Studentlitteratur AB

Karlsson, L. (2015). *Kvinnliga skogsmaskinförare i Sverige – rekrytering och nuläge*. (Examensarbete 2015:32) Sveriges Lantbruksuniversitet. Skogsmästarprogrammet.

https://stud.epsilon.slu.se/8731/11/karlsson_l_160127.pdf

Lidestav, G. & Egan Sjölander, A. (2007). Gender and forestry: A critical discourse analysis of forestry professions in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research*. 22(4), 351-362.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02827580701504928>

Lindberg, E. (2012). *Rekrytering av skogsmaskinförarelever*. (Examensarbete 2012:14) Sveriges Lantbruksuniversitet. Skogsmästarprogrammet.

https://stud.epsilon.slu.se/4947/1/Lindberg_E_121011.pdf

Persson, H., Olofsson, K. & Holmgren, J. (2022). Two-phase forest inventory using very-high-resolution laser scanning. *Remote Sensing of Environment*. 271, 112909.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0034425722000232?pes=vor>

Saco (u.å.). *Här finns jobben om fem år*. <https://www.saco.se/studieval/var-finns-jobben-i-framtiden/> [2022-02-03]

Skogforsk (2018). *Maskinföraryrket fortfarande inte attraktivt för kvinnor*.
<https://www.skogforsk.se/kunskap/kunskapsbanken/2018/maskinforaryrket-fortfarande-inte-attraktivt-for-kvinnor/> [2022-01-28]

SLU (u.å.). *Skogsvetarprogrammet*. <https://www.slu.se/utbildning/program-kurser/program-pa-grundniva/skogsvetarprogrammet/> [2022-03-20]

Skogsindustrierna (u.å.). *Skogsutbildningar*.
<https://www.skogsindustrierna.se/om-skogsindustrin/jobba-i-skogsindustrin/utbildningar/skogsutbildningar/> [2022-01-29]

Skogsstyrelsen (2019). *Åtgärder för en jämställd skogssektor*. (Rapport 2019/4). Jönköping: Skogsstyrelsen. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2021202020192018/rapport-2019-04-atgarder-for-en-jamstalld-skogssektor.pdf>

Skogsstyrelsen (2021). *Ny statistik om sysselsättning och arbetsskador i skogsbruket*. <https://www.skogsstyrelsen.se/nyhetslista/ny-statistik-om-sysselsattning-och-arbetsskador-i-skogsbruket/> [2022-02-23]

Skolverket (u.å.). *Naturbruksprogrammet*.
https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/program?url=-996270488%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fprogram.htm%3FprogramCode%3DNB001%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa9295#anchor_6 [2022-02-08]

Statistiska centralbyrån (2019). *Könsskillnader i utbildningsvalen efter gymnasieskolan*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/analyser-och-statistik-om-befolkningens-utbildning/pong/statistiknyhet/konsskillnader-i-utbildnkonsskillnader-i-utbildningsvalen-efter-gymnasieskolan/> [2022-01-28]

Svenska Jägarförbundet (2021). *Kursplan*.
<https://jagareforbundet.se/utbildning/viltmastare/kursplan/> [2022-03-20]

Visser, R. & Obi, O. F. (2021). Automation and Robotics in Forest Harvesting Operations: Identifying Near-Term Opportunities. *Croatian Journal of Forest Engineering*. 14 (1). <http://www.crojfe.com/archive/volume-42-no.1/automation-and-robotics-in-forest-harvesting-operations-identifying-near-term-opportunities/>

Älvdalens Utbildningscentrum (u.å.). *Skogsgymnasiet*.
<https://www.alvdalen.com/gymnasieutbildning/skogsmaskinforare/> [2022-01-29]

Bilagor

Bilaga 1. Följebrev till skogsbrukselever

Hej,

Jag är en skogsmästarstudent som genomför mitt examensarbete under sista terminen på Skogsmästarskolan.

Syftet med arbetet är att undersöka hur elever på naturbruksprogrammet med skogsbruksinriktning ser på möjligheterna inom skogsbranschen. Jag skulle därför uppskatta om du vill ge din syn på framtiden i skogen genom att svara på några frågor. Webbenkäten beräknas ta ca 2 minuter att svara på.

Länk till webbenkät:

<https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=1046602X318752421X62656>

Tacksam för din medverkan!

Vänliga hälsningar,
Sanna Karlsson

Bilaga 2. Enkätfrågor

1.

Vilken skola går du på?

- ☐ Älvdalens Utbildningscentrum
- ☐ Furuhedsskolan
- ☐ Ösby Västmanlands naturbruksgymnasium
- ☐ Stora Segerstad naturbrukscentrum
- ☐ Önnestadsgymnasiet

2.

Jag går i årskurs:

- ☐ Årskurs 2
- ☐ Årskurs 3

3.

Vilket kön tillhör du?

- ☐ Kvinna
- ☐ Man
- ☐ Annat

4.

Läser du kurser för att få högskolebehörighet?

☐ Ja

☐ Nej

5.

Om du är intresserad av att studera vidare efter gymnasiet, vilken eller vilka utbildningar är du intresserad av?

Du har möjlighet att välja flera alternativ.

☐ Skogsmästarprogrammet

☐ Jägmästarprogrammet

☐ Skogstekniker

☐ Skogsvetarprogrammet

☐ Skog och träteknik

☐ Skogskandidatprogrammet

☐ Viltmästare

☐ Annan:

6.

Vilket av dessa alternativ stämmer bäst in på vad som lockar dig till att arbeta i skogen?

- ☐ Flexibla arbetstider
- ☐ Självständigt arbete
- ☐ Bra lön
- ☐ Utomhusarbete
- ☐ Arbete med maskiner
- ☐ Trevliga arbetskamrater
- ☐ Breda arbetsmöjligheter inom branschen
- ☐ Inget av ovanstående alternativ

7.

Är det någon i din släkt som arbetar eller arbetat inom skogsbranschen?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

8.

Upplever du att du får bra kontakt med skogliga företag genom skolan? *Exempelvis genom praktik, gästföreläsare, studiebesök mm.*

- ☐ Mycket bra
- ☐ Bra
- ☐ Kunde varit bättre

9.

Hur ser du på din chans att få ett jobb inom skogsbranschen direkt efter gymnasiet?

- ☐ Mycket god chans
- ☐ God chans
- ☐ Låg chans

10.

Vill du jobba som skogsmaskinförare efter utbildningen?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Kanske

11.

Kan du tänka dig att starta ett eget företag?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Kanske

12.

Vilka tjänster inom skogsbranschen är intressanta för dig?
Du har möjlighet att välja flera alternativ.

- ☐ Skogsmaskinförare
- ☐ Røjare
- ☐ Rådgivare/virkesköpare
- ☐ Produktionsledare
- ☐ Skogsbruksplanläggare
- ☐ Planerare
- ☐ Naturvårdsspecialist
- ☐ Skogsvårdsledare
- ☐ Chefsposition
- ☐ Skogsvårdskonsulent
- ☐ Jakt- och viltansvarig
- ☐ Virkesmätare
- ☐ Mäklare - skogsfastigheter
- ☐ Annat:

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

<https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.